

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาการประถมศึกษาาระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และได้กำหนดนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ทั้งในด้านการบริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อย่างไรก็ตามจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้วิจัยเกี่ยวกับ "องค์กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา" เมื่อปี พ.ศ.2522 พบว่า สมรรถนะผลของนักเรียนในค่านวิชาการศึกษาและไม่ใช้วิชาการศึกษาในเขตการศึกษา 9, 10 และ 11 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในเกณฑ์ต่ำทุกค่าน โดยเฉพาะเขตการศึกษา 9 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช้วิชาการศึกษาต่ำสุด (2526 : 228) นอกจากนี้ในเขตการศึกษา 9, 10 และ 11 มีค่าเฉลี่ยดัชนีประสิทธิภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ของประเทศ โดยเฉพาะเขตการศึกษา 9 มีค่าดัชนีประสิทธิภาพรวมต่ำสุดและต่ำกว่าการจำแนกในทุกลักษณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 231)

ผลการวิจัยดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ที่คลุมพื้นที่การศึกษาของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น เลย หนองคาย และสกลนคร มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า พื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในห้องที่จังหวัดอุดรธานี สำหรับวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ย 14.17 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 42.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.98 ส่วนวิชาภาษาไทย ค่าเฉลี่ย 12.91 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 43.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.63 (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ 2525 : 10-11) ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับต่ำ

นอกจากนี้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรธานี ได้รายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2528 ซึ่งเป็นการจัดทำตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการประเมินผลครั้งนี้ พบว่า ปีการศึกษา 2528 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยและอยู่ในเกณฑ์ที่มีผลน่าพอใจเกือบทุกกลุ่มประสบการณ์ เช่น กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ร้อยละ 71.86) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (ร้อยละ 66.32) และกลุ่มทักษะภาษาไทย (ร้อยละ 59.82) สำหรับกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ เป็นกลุ่มประสบการณ์เดียวที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าเกณฑ์ที่น่าพอใจ คือ ร้อยละ 42.76 เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรธานี เป็นผู้ประเมิน จะเห็นว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีการพัฒนาก้าวหน้าสูงสุด เป็นร้อยละ 11.72 ส่วนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ มีการพัฒนาลดลงมากที่สุด เป็นร้อยละ 7.23 รองลงมา คือ ทักษะภาษาไทย ร้อยละ 2.71 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรธานี 2529 : 138)

จากผลการวิจัยที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า แม้ผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยของจังหวัด จะชี้ให้เห็นว่าดีขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์โดยส่วนรวมทั้งประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้วิจัยไว้แล้ว ชี้ให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในระดับต่ำ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาเป็นโครงการนำร่องที่จังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษ ในรูปแบบของศูนย์วิชาการ ซึ่งจัดทำเป็น 2 ระดับ คือ ศูนย์วิชาการจังหวัด จังหวัดละ 1 ศูนย์ รวม 2 ศูนย์ และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนทุกกลุ่ม ๆ ละ 1 ศูนย์ ในจังหวัดปัตตานี 48 ศูนย์ จังหวัดศรีสะเกษ 114 ศูนย์ รวม 162 ศูนย์ ซึ่งศูนย์

วิชาการดังกล่าวเน้นในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การจัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อบริการแก่ครูผู้สอน
2. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน
3. ให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการใช้ การเก็บ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ มปป. : 5)

จากรายงานผลการประเมินโครงการการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (ปัตตานี และศรีสะเกษ) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

1. คุณภาพการศึกษา

1.1 เนื่องจากศูนย์วิชาการเพิ่งเริ่มดำเนินการ ผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ น่าจะยังไม่ส่งผลถึงนักเรียนมากนัก การทดสอบผลการเรียนของนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างการทดสอบก่อน (Pre - test) กับการทดสอบหลัง (Post - test)

ในจังหวัดทดลองกับจังหวัดเปรียบเทียบ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาในจังหวัดทดลอง ซึ่งมีศูนย์วิชาการเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกับโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่า

1.2 อัตราการมาเรียนของนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2526 ซึ่งยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์วิชาการ กับปีการศึกษา 2527 ซึ่งมีการจัดตั้งศูนย์วิชาการในจังหวัดทดลองแล้ว พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่จังหวัดทดลองมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าจังหวัดเปรียบเทียบ และเมื่อพิจารณาเฉพาะจังหวัดทดลองเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกับโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการในจังหวัดปัตตานี มีอัตราการมาเรียนเฉลี่ยสูงขึ้นมากกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้

เป็นที่ตั้งศูนย์ฯ ส่วนจังหวัดศรีสะเกษมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไม่มากนัก แต่อัตราการมาเรียนในปีการศึกษา 2527 ลดต่ำกว่าปีการศึกษา 2526 และอัตราการมาเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์ลดต่ำกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งศูนย์

1.3 อัตราการเลื่อนชั้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2526 กับปีการศึกษา 2527 พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่จังหวัดทดลองมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าจังหวัดเปรียบเทียบ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์ฯ กับโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งศูนย์ฯ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยอัตราการเลื่อนชั้น โรงเรียนที่ตั้งศูนย์วิชาการมีแนวโน้มสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 169-170)

2. ความคิดเห็นของครูต่อศูนย์วิชาการและการใช้สื่อ

2.1 ยังมีปัญหาความขาดแคลนและขาดผู้ให้คำแนะนำการใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์วิชาการเพิ่งเริ่มดำเนินการ และครูไม่ทราบว่าจะใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีอย่างไร

2.2 ยังไม่มีการวิเคราะห์และผลิตสื่อเมื่อใช้เป็นรายวิชา ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนประหยัดเวลา และจะทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอนได้ผลเต็มที่

3. สภาพการเรียนการสอน

3.1 สืบเนื่องจากศูนย์วิชาการเพิ่งเริ่มดำเนินการ ผลการดำเนินงานของศูนย์ยังไม่ส่งผลถึงสภาพการเรียนการสอนมากนัก แต่จากผลการประเมินและการสังเกตของคณะผู้ประเมิน สภาพการเรียนการสอนมีแนวโน้มว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้น

3.2 ครูยังมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อไม่มากนัก ดังนั้นการใช้สื่อการเรียนการสอนจึงยังไม่ประหยัดเวลาและได้ผลอย่างเต็มที่ (2528 : 160)

นอกจากนี้สภาพการเรียนการสอนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประเมิน พบว่า การจัดตั้งศูนย์วิชาการมีผลกระทบต่อสภาพการจัดการเรียน

การสอน กล่าวคือ วิธีสอนที่ครูใช้ในห้องเรียนเปลี่ยนจากวิธีที่ครู เป็นศูนย์กลางไปสู่ วิธีที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ผลการประเมิน แสดงว่ามีการใช้สื่อการเรียนการสอนมากขึ้น ด้านบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า อยู่ในสภาพที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ 2528 : 165)

สำหรับการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ในปีงบประมาณ 2528 ระยะที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินงานตาม โครงการนำร่องจังหวัดปัตตานี และศรีสะเกษ ซึ่งนำไปดำเนินเพิ่มเติมใน 11 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี และมุกดาหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ มปป. : 6-7)

จากเอกสารแนะนำโครงการนี้ ซึ่งสำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของ โครงการพัฒนารูปแบบการประถมศึกษา (มปป. : 4) ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ แก่ผู้สอนและครูวิชาการ ในการจัดกิจกรรม โดยการใช้สื่อ การผลิตสื่อ และการซ่อมแซมสื่อ ให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา 2521
3. เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ยิ่งขึ้น
4. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนประถมศึกษาได้มีโอกาสรับ ประสบการณ์ตรงจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยความสะดวก และมีมาตรฐานการศึกษาที่ดี และใกล้เคียงกัน
5. สนับสนุนการบริหารการศึกษาในทุกระดับให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในปีงบประมาณ 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2528 ภายใต้ชื่อโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา 2529 (คพศ.7) โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 124,932,000 บาท โดยมีความคาดหวังว่าจะได้รับผลดีดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ มปป. : 5-6)

1. เยาวชนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา 2521
2. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษาสูงขึ้น
3. มีความเสมอภาคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมาตรฐานการศึกษาใกล้เคียงกัน
4. การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ยิ่งขึ้น
5. กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. การบริหารการประถมศึกษาในทุกระดับเป็นไปโดยคล่องตัวยิ่งขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 151 ศูนย์ (ทำเนียบศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน มปป. : คำนำ) ขณะนี้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ครูประจำศูนย์วิชาการ ต่างได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการจนพร้อมที่จะดำเนินการได้ ประกอบกับศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้รับวัสดุครุภัณฑ์สำหรับศูนย์วิชาการครบถ้วนแล้ว จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์อำเภอกุมภวาปี อำเภอศรีธาตุ และอำเภอวังสามหมอ ตลอดจนครูประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนในอำเภอดังกล่าว ทราบว่าขณะนี้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ดำเนินการเสนอแผนการดำเนินงานศูนย์วิชาการเรียบร้อยแล้ว และได้อนุมัติให้ดำเนินการได้ตั้งแต่เดือนกันยายน 2529 ขณะนี้ทุกกลุ่มโรงเรียนได้อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนให้กับคณะครูในกลุ่มไปหมดแล้ว แต่จะแตกต่างกันเฉพาะวิธีการให้ความรู้แก่สมาชิกเท่านั้น และมีการให้บริการสื่อการเรียนการสอนไปบ้างแล้ว จะมีบางกลุ่มโรงเรียนได้ดำเนินการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้กับกลุ่ม เช่น ศูนย์วิชาการกลุ่ม

วังสามหมอ ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ประจำปีการศึกษา 2529 ดังต่อไปนี้

1. โครงการผลิตสื่อการเรียนการสอน
2. โครงการจัดทำชุดการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์
3. โครงการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเปี่ยมโรงเรียน
4. โครงการผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน (กลุ่ม

โรงเรียนวังสามหมอ 2529 : 1-10)

จากการสัมภาษณ์และดูงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนด้วยตนเอง ของผู้วิจัย พบว่า บางกลุ่มโรงเรียนซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อมาไม่ตรงกับสื่อการเรียนการสอนที่ทางโรงเรียนต่าง ๆ ต้องการ เพราะมีการจัดซื้อวัสดุก่อน การสำรวจความต้องการสื่อการเรียนการสอน บางหัวหน้าศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนไม่เข้าใจในการดำเนินงาน มักทำอะไรโดยไม่ปรึกษากับครูประจำศูนย์วิชาการ และบางกลุ่มโรงเรียนได้จัดซื้อเก้าอี้มาเพื่อบริการนักเรียนที่จะมาใช้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยจะนำนักเรียนจากโรงเรียนที่ตั้งศูนย์มาใช้บริการ ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายนักเรียนมารับบริการศูนย์ แต่โดยปกติแล้วศูนย์จะเป็นผู้บริการสื่อการเรียนการสอนไปให้โรงเรียนต่าง ๆ เอง บางโรงเรียนไม่มีไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดคุณสมบัติของครูประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นครูที่มีความสามารถพิเศษหรือมีความถนัดในด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา
2. มีความสมัครใจที่จะทำงานให้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
3. มีนิสัยรักการบริการ อุตุน ขยัน และพยายามคิดค้นหาทางจัดการเรียนการสอนให้ได้ดีมากที่สุด (ศูนย์วิชาการ สร., สปช., มปป. : 31)

ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้นี้ หากมีในตัวครูประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ครบทั้งสามข้อ ในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนก็เชื่อว่าจะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติจริงมักไม่เป็นไปตามนั้น และเกิดปัญหาในการดำเนินงาน แม้ขณะนี้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีจะได้

มีคำสั่งให้ครูประจำศูนย์วิชาการที่มีตำแหน่งในโรงเรียนนอกที่ตั้งศูนย์วิชาการ ให้มา
ประจำศูนย์วิชาการกลุ่ม และทำการสอนในโรงเรียนที่ตั้งสำนักงานกลุ่ม ตามหนังสือ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ ศษ.1482/24710 ลงวันที่ 19
สิงหาคม 2530 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2531 : 99)
แต่ปัญหาที่ยังมีอยู่ คำนึงจึงสมควรที่จะจัดให้มีการศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน เพื่อให้ได้
ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการปรับปรุงมาตรฐานของการดำเนินงานในศูนย์วิชาการ และ
เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องรีบดำเนินการ แต่ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องนี้มาก่อน นอกจากนี้
จังหวัดอุดรธานียังมีผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนต่ำ ทั้ง ๆ ที่เป็นจังหวัดที่ใหญ่
ที่สุดในเขตการศึกษา 9 เป็นจังหวัดที่ตั้งสำนักงานศึกษาธิการเขต เป็นที่ตั้งศูนย์ของ
การบริหารงานของหน่วยราชการหลายหน่วย แม้จังหวัดพยายามหาวิธีแก้ปัญหาให้ผล-
สัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ทั้งที่เป็นวิธีการซึ่งกรมต้นสังกัดกำหนดให้
ทำ และที่จังหวัดทำเอง แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องก็พบว่า มีปัญหาอยู่
มาก ประกอบกับผู้วิจัยเป็นศึกษานิเทศก์อำเภอ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทรับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
จึงสนใจที่จะศึกษาอย่างเป็นระบบว่า การดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนใน
จังหวัดอุดรธานี มีสภาพและปัญหาในการดำเนินงานอย่างไร ทั้งนี้เพื่อประมวลข้อมูล
เสนอจังหวัดพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประ
ถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยศึกษาบทบาทหน้าที่ของศูนย์

วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยใช้กระบวนการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้เป็นกรอบในการวิจัย
ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบาย กลุ่ม
โรงเรียน

1.2 วางแผนงาน และโครงการ

1.3 ดำเนินงานตามโครงการ ผลิต พัฒนา และนำสื่อการเรียน
การสอนไปใช้

1.4 การนิเทศและติดตามผล

1.5 การประเมินผลและรายงานผล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งมี
ผู้ให้ข้อมูลที่ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงาน ครูวิชาการสำนักงาน และประธานคณะทำงาน
ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ประจำปีการศึกษา 2530 จำนวน
151 ศูนย์

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
เฉพาะที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 151 ศูนย์ เท่านั้น

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลซึ่งผู้บริหารการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ให้
ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียน เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียนให้พัฒนายิ่งขึ้น

คำนิยามศัพท์

การดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน อย่างมีระบบ ประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบายของกลุ่มโรงเรียน วางแผนงาน/โครงการ การดำเนินงานตามโครงการผลิต พัฒนา และการใช้สื่อการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผล การประเมินผลและ รายงานผล

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ศูนย์กลางที่มีหน้าที่พัฒนาการเรียน การสอนของกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ซึ่ง ประกอบด้วยคณะบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียน หมายถึง กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตามระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2529

ประธานคณะกรรมการ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

หัวหน้าสำนักงาน หมายถึง หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

ครูวิชาการสำนักงาน หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอนซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากร ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 151 ศูนย์
2. ผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนไม่สามารถให้ข้อมูลได้

จึงกำหนดบุคคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้ให้ข้อมูล
ประกอบด้วย

- 2.1 หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน หรือ
- 2.2 ครูวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียน หรือ
- 2.3 ประธานคณะกรรมการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่มีลักษณะเป็นแบบ
เลือกตอบ จำนวน 1 ชุด

เครื่องมือนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ตามเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์
วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามนี้ใช้ตามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล และสภาพ
ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ลักษณะข้อคำถาม ประกอบด้วยแบบเลือกตอบ และเติม
ข้อความที่จำเป็น

ตอนที่ 2 ข้อคำถามนี้ใช้ตามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของ
ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ตามกระบวนการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยแบ่งเป็นสองส่วนประกอบด้วย ส่วนที่ปฏิบัติ
แล้ว และส่วนที่ยังไม่มีการปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามนี้ใช้ตามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงาน
ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมีโครงสร้างและแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความที่เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียน

2. ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
3. นำข้อมูลมาประมวลเป็นกรอบความคิดแล้วจัดทำเป็นเครื่องมือ
4. นำเครื่องมือที่ใช้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข
5. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มได้ตรวจสอบ เสนอแนะ
6. นำเครื่องมือที่ได้รับการเสนอแนะมาแจกแจงความถี่ และปรับปรุงร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
7. นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขไปใช้กับประชากร ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยมีหัวหน้าสำนักงาน หรือครูวิชาการสำนักงาน หรือประธานคณะกรรมการศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการ ส่ง-รับคืน ทางไปรษณีย์ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำบันทึกถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทำหนังสือถึงหัวหน้าการประถมศึกษาทุกอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม
3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ทำหนังสือถึงประธานกลุ่ม เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยด้วย
4. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ และฝากโดยตรงให้กับผู้ให้ข้อมูลที่คุ้นเคยกัน พร้อมกับทำหนังสือขอความร่วมมือให้ช่วยตอบแบบสอบถามไปด้วย
5. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนโดยทางไปรษณีย์ และรับคืนโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูล
6. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พร้อมกับลงทะเบียนไว้
7. ผู้วิจัยทวงแบบสอบถามที่ยังส่งมาไม่ครบโดยผ่านที่ประชุมศึกษานิเทศก์อำเภอ และติดตามไปถึงที่ทำงานของศูนย์วิชาการนั้น ๆ จนได้ครบทุกศูนย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมา และมีความสมบูรณ์ทั้งหมด นำไปวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล และสภาพของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และเสนอเป็นตารางพร้อมกับบรรยายประกอบตาราง

ตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และเสนอเป็นตารางพร้อมกับบรรยายประกอบตาราง

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัญหาการดำเนินงานศูนย์การกลุ่มโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และเสนอเป็นตารางพร้อมกับบรรยายประกอบ

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย และการเขียนรายงานการวิจัย ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับ การวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย และการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียด ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล และ
สภาพศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา การดำเนินงาน
ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตลอดจน
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม แสดงรายการหนังสือ เอกสาร ตำรา รายงานวิจัยที่ใช้
ประกอบการวิจัย

ภาคผนวก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล และแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย